

קובץ

האור לחיים

שנה חמישית

מאמרים ושיחות
מרן ראש הישיבה
הגאון הרב ראובן אלבו שליט"א

פרשת תולדות תשפ"ג

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	י-ם
17:45	17:12	* 16:21	י-ם
17:41	17:09	16:18	ת"א
17:40	17:08	16:17	חיפה
17:45	17:12	16:21	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:01

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת תולדות תשפ"ג

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחר" - חומש בראשית

1 גול על ה' דרכך

פרשה למעשה:

6 הולך את חכמים יחכם

8 כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה

12 הדייג התינוק והשידוך המפתיע

21 צורתנו של יהודי

23 ציד בפיו

גול על ה' דרכך

בְּעֵינַי, כל דבר שקורה הוא על פי רצון ה'. אין דבר שמתגלגל סתם. אני לא עושה כלום, רק ה' עושה כל דבר. כל המטעמים הללו שהבאתי לך - לא אני עשיתי אותם, אלא כולם נעשו ברצון הבורא יתברך, כדי שאספיק לבוא לכאן לפני אחי.

לימוד גדול יש בדבר עבורנו - עלינו לדעת כי כל מה שנעשה בעולם הוא מעשה ה'. בפל נמצא חסדו יתברך, ויש להכיר בנפלאותיו. אין כוח באדם לעשות מאומה אלמלא חסד ה'! אם יעלה לגדולה לא יאמר: חכמתי עמדה לי, ולא בהשתדלות כוחי ועוצם ידי עשיתי את החיל הזה - אלא בורא עולם עשה הכל, וראיה

פִּי הִקְרָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְפָנַי (בראשית כו, ב).
 יצחק שואל: "מה זה מהרפת למצא פְּנֵי" (שם), הלא ללכת לשדה, לצוד ולשחוט לוקח הרבה זמן! ויעקב עונה:
 "פִּי הִקְרָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְפָנַי".

מקשים המפרשים, כיצד הוציא יעקב אבינו דבר שקר מפיו? הלא האמת היתה שרבקה הורתה לו לקחת מן הצאן. במהלך השיחה ביניהם הוא כל כך הקפיד שלא להוציא מפיו דבר

שאינו נכון. אפילו באומרו "אֲנֹכִי עֶשָׂו בְּכֶרֶךָ" הצליח לומר באופן כזה שלא יצא דבר שקר - "אֲנֹכִי", ועשיו בכורך. אלא, שגם כאן היתה תשובה מדויקת ואמיתית. יעקב עומד ואומר ליצחק:

"חֹזְבָה עַל הָאָדָם

לְעִשׂוֹת אִינוֹ

הַשְּׂתַדְלוֹת, אַבְל

יִסְתַּפֵּק בְּעִשְׂיִית

דְּבַר מוֹעֵט"

שיעשה, ומאידך נאמר: "בְּטַח אָל ה' כָּכָל לְבָבְךָ וְאֶל פִּינְתְּךָ אֶל תְּשׁוּעוֹן" (משלי ג, ה), ופירש הגר"א: "שיהיה ליבך שלם במידת הבטחון, שלא תאמר אבטח בה' אך אני מחוייב להישען גם על שכלי ולעשות, ולכן אמר 'אל תשען', ששכלך לא יהיה אפילו בתורת משענת, אלא 'בטח בה' בכל ליבך". משמע שאל לו לאדם לעשות שום פעולה, אלא יבטח בה' בכל ליבו.

וקשה, האם צריך לעשות פעולה כלשהי וה' יברך את מעשה ידיו, או שישב בחיבוק ידיים וישים מבטחו בה'?

יבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם - אמר המהרי"ל. נאמר בתהילים (לו, ה): "גֹּלַעַל ה' דְּרָכְךָ וּבְטַח עָלְיוֹ וְהוּא יַעֲשֶׂה", משמע מכאן שיש עשייה

לכך, שיש חכמים גדולים ממנו פי כמה וכמה שלא עלו ולא הצליחו.

את הדברים הללו רואים בחוש. אדם פותח חנות ושוקע בחובות עצומים, ואילו רעהו פותח חנות זהה והצלחתו משגשגת. מה הסיבה לכשלונו של זה ולהצלחתו של זה? - ה' יתברך. הוא עושה את הכל. נראה כאילו האדם עושה את הדברים, אבל מאחורי הכל מסתתרת האמת - "פִּי הַקְּרָה ה' אֶלְקֵיךָ לְפָנָי".

המהרי"ל דיסקין זצ"ל הקשה סתירה בין שני פסוקים -

מחד אומר הכתוב "וּבִרְכָּהּ ה' אֶלְקֵיךָ כָּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה" (דברים טו, יח) - הקב"ה מברך את האדם בכל מה

יהיו אנשים שכאשר יראו את החבית מתגלגלת, ירוצו אחריה לשים יד ולדוחפה קדימה. גם הם לשוטים ייחשבו. לשם מה כל המאמץ? החבית יורדת גם בלעדיך!

החפץ חיים זצ"ל המשיל זאת לאדם ההולך בדרך ונושא על גבו שק. בדרך העלהו גביר לכרכרה. פתאום מסובב הגביר את עיניו ולתדהמתו הוא מגלה את האיש ממשיך לשאת את השק עליו ולהתנשף מן המאמץ הגדול. התפלא: "מדוע אינך מוריד את השק ומניחו למרגלותיך?" ענה האיש: "די לי בכך שאני מטריח אותך לשאת אותי, איני רוצה להעמיס עליך גם את שקי..." גיחך הגביר: "הוי, שוטה, הלא אתה ושקך כבר נמצאים בעגלה ומכבידים על הסוסים, ואין שום תועלת במאמצים שלך!"

כך בכל דבר ועניין. הקב"ה מגלגל כל דבר, ואתה "גול'על ה'", עשה את ההשתדלות המועטת הנצרכת, אך דע שאינך באמת עושה כאן משהו,

מסוימת שאותה צריך האדם לעשות.

השאלה היא מה גדר אותה עשייה? ביאר המהרי"ל: חובה על האדם לעשות איזו השתדלות, אבל יסתפק בעשיית דבר מועט, ולאחר שיעשה זאת יסמוך על ה' שיקבל את השתדלותו לרצון ויחנן אותו במתנת חנים.

מהו "גול'?"

ביאר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: כל מעשי האדם בעולם הזה הם בבחינת 'גול' - עגול. העולם דומה לחבית, כולו גלגולים - מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, וכיוצא בזאת.

כאשר יורד אדם במעלה הר עם חבית עגולה, אין הוא צריך לשאת אותה על כתפיו. יכול הוא להניח אותה על השביל הסלול שם, והיא כבר מתגלגלת מאליה. רק שוטה גמור נושא את החבית על כתפיו במקרה כזה ומגיר פלגי זיעה מרוב מאמץ!

אומנם, צריכה להיות השתדלות מסוימת, אך יש הבדל עצום בין מעשיו של מי שבוטח למעשיו של מי שאינו בוטח.

הבוטח בה' עושה את השתדלותו בקלות, ללא בהילות. הוא עושה מה שצריך לעשות, ובוטח בה' שיברך את מעשה ידיו. ואילו השני חרד לגורלו, עובד פי כמה, ומוותר על דברים חשובים בדרך.

כמובן, לא דומה זיעה אחת לחברתה. שניהם מזיעים - אבל זה מזיע בגלל עבודתו, וזה זוכה להזיע בגלל מאמציו להגיע למדת הביטחון האמיתית.

הגאון המופלא רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, תלמידו של הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל, שימש בחו"ל ברבנות

אלא הדברים מתגלגלים מאליהם, אך ורק על פי רצון ה'.

רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כותב דבר פלא -

התורה אמרה: "בְּזַעַת אַפְּיָךְ תֵּאכַל לֶחֶם" (בראשית ג, יט). ישנן שתי דרכים להזיע עבור הפרנסה: הדרך האחת היא על ידי נסיעות וטרחה בעבודה, והדרך השניה - על ידי מאמץ בלימוד מוסר בלב ונפש. לחזור וללמוד שוב ושוב את שער הבטחון בחובת הלבבות, ולהחדיר את הדברים אל הלב פנימה.

הבוטח בה' ומתאמץ לקנות את מידת הבטחון, נחשבת לו זיעתו כפריעת חוב הזעה, והוא אוכל לחם!...

רבי שמחה זיסל מקלם מסר שיחה
בליל שבת על הנהגתה של רבקה
אמנו במשך שש שעות!

ללמדנו, כמה טמון בתורה הקדושה,
וכמה רבה העבודה שאפשר לעשות!
הבה נזיע בלימוד התורה, במוסר
ובאמונה תמימה בה', ותהיה זיעה
זו כפריעת חוב הזיעה, וכל פרנסתנו
תהא מזומנת לנו ברווח מידו הרחבה!

חשובה, ולאחר מכן עלה לירושלים.
הוא היה גאון עולם, והעיד על עצמו
שמים וארץ, שמעולם לא עבר עליו
יום בלי ללמוד לפחות שעתיים מוסר
- שעה בבוקר ושעה בערב, ואם זכה
לאיזו ישרות לבב ודבקות, זה רק
משום כך!

לימוד המוסר מזכך את האדם ומקרב
אותו אל ה'
כך גם פועלת בנו התורה הקדושה.

הולך את הנמים יחנם

לפיכך, כאשר נפטר אברהם אבינו לבית עולמו, הכין יעקב נזיד עדשים כסעודת הבראה ליצחק אביו. זאת על פי ההלכה שאסור לאבל לאכול את הסעודה הראשונה לאבלותו משל עצמו אלא משל אחרים. יעקב אבינו ניצל את ההזדמנות והלך וקנה עדשים מכספו וטרח בכבודו ובעצמו לבשל ליצחק את סעודת הבראה אחר פטירת אברהם אביו.

באותו זמן, שוטט עשו בשדה ועבר כמה עבירות חמורות, וב"דעת זקנים מבעלי התוספות" מובא, כי באותו יום הרג עשו את נמרוד, וכך אירע המעשה:

וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיפָ (בראשית כה, כט).

עדשים הם מאכל עגול המוגש בפני האבלים, על מנת לרמוז להם כי "גלגל חוזר בעולם" וכל תינוק שנולד - עתיד להסתלק מן העולם ולהגיע לתחנה הסופית שהיא העולם הבא, וכפי שאמרו חז"ל (בבא בתרא טז ע"ב): "מה עדשה זו אין לה פה, אף אָבֵל אין לו פה. דבר אחר: מה עדשה זו מגולגלת, אף אבלות מגולגלת ומחזרת על באי העולם".

כך גזרה חכמתו יתברך, שהאדם לא יחיה לעולם, כפי שאמר דוד המלך עליו השלום: "מִי גָבַר יַחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה פְּנוֹת" (תהלים פט, מט).

אמור לו כי כל כוחו וגבורתו נובעים מבגדי המיוחדים, וברגע בו יפטר מבגדי החמודות, גבורתו בטלה ומבוטלת ואין הוא שווה מאומה. כאשר נמרוד ישמע את הדברים, הוא ימהר לפשוט את בגדי החמודות על מנת להוכיח את כוחו ועוצם ידו, ואז לבש אותם אתה במהירות ועל ידי כן תוכל לנצחו במלחמה!

עשו שמע לעצת יעקב ועל ידי כן עלה בידו לגנוב את בגדי החמודות של אדם הראשון, להביס את נמרוד במלחמה ולרוצחו נפש.

לאחר שהרג את נמרוד, שב עשו מן השדה כשהוא עייף ויגע, וַיֵּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל יַעֲקֹב הֲלָעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם

עשו היה רגיל להסתובב בשדות ולצוד צבאים ואיילות. יום אחד מָצְאוּ נמרוד, אשר היה גיבור ציד, והזהירו כי אין רשות לאף אדם מלבדו לצוד בעולם. כאשר מיאן עשו לציית לאזהרתו של נמרוד, קבעו השניים יום בו ילחמו זה בזה, והחזק מביניהם יהיה היחידי שיורשה לצוד ציד.

עשו, שידע כי נמרוד הוא גיבור חיל, חשש להיאבק עימו והלך להיוועץ בדבר עם אחיו יעקב.

אמר לו יעקב, כי כל עוד נמרוד לובש את בגדי החמודות שתפר הקב"ה לאדם הראשון, אף אדם בעולם לא יוכל לנצחו.

'אבל' - אמר יעקב - 'אייעץ לך עצה: כאשר אתה עומד להילחם עם נמרוד,

שעשו יבקש לחזור בו ממכירת הבכורה בתואנה שהיה רעב ללחם והיה זה בגדר פיקוח נפש ולפיכך המכירה אינה חלה. הואיל וכך, נתן יעקב לעשו לאכול לחם שלא נכלל בעסקה, ורק לאחר שהשביע את רעבונו ויצא מכלל סכנה, קנה ממנו יעקב את הבכורה באופן מוחלט שאינו ניתן לערעור ולחרטה.

הָאֲדָם הִזָּה כִּי עָיַף אֶנְכִי" (בראשית כה, ל). יעקב ביקש לקבל תמורת הנזיד את הבכורה, עשו הסכים, ונתן לו יעקב לחם ונזיד עדשים.

לכאורה קשה, הלא עשו הסכים למכור לאחיו את הבכורה תמורת נזיד עדשים בלבד, ומדוע נתן לו יעקב גם לחם שלא נכלל כלל בעסקה? אלא שיעקב אבינו חשש בפקחותו,

כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה

להיוועץ בו בענייני הממלכה ולדון עימו בנושאים שונים, כולל בענייני דת, אמונה ומוסר.

המלך העריץ את חכמתו הגדולה של רבי יהונתן ואת ידיעותיו הרבות, ובהבינו שכל אלה מקורן בתורה הקדושה, היה מכבדו ומוקירו עוד יותר.

באחד מביקוריו של רבי יהונתן

וַיֵּד יַעֲקֹב נְזִיד וַיָּבֵא עֲשׂו מִן הַשֶּׁדֶה וְהוּא עָיַף (בראשית כה, כט).

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, מלבד היותו תלמיד חכם עצום, היה מצוי גם בהוויות העולם והיה מקורב מאוד למלך.

המלך, שבעצמו היה איש משכיל ומלומד, למד את התנ"ך ואף הכיר את מדרשי חז"ל, היה אוהבו ומרבה

המקראות! אין זאת אלא שחכמי התלמוד נשאו פנים לדוד ומרוב חיבתם והערכתם כלפיו, חיפו על מעשיו בתירוצים שונים.

נענה רבי יהונתן ואמר למלך, כי מוכן ומזומן הוא להשיב לו תשובה כהלכה על תמיהתו, אך ברשות הוד מלכותו, רוצה הוא לשואלו קודם בעניין זה וזה... וכך החל בשיחה אודות נושא חשוב כלשהו שהעסיק את המלך, ומעניין זה עברו לעניין אחר וכן הלאה עד שהגיעה שעת הצהריים.

המלך ביקש מרבי יהונתן שיישב עימו בשעת הסעודה, ומשניאות רבי יהונתן, פקד המלך על העבד להגיש לפניו מים כדי שיוכל ליטול את ידיו לפני האכילה, כמנהג היהודים. כך רגיל היה לעשות כדי לכבד את הרב.

טרם הנטילה הסיר המלך את טבעת החותם מאצבעו והניחה על השולחן, אך לאחר שנטל את ידיו והחל לאכול - שכח להחזירה.

המלצרים הגישו למלך מנות משובחות בזו אחר זו, רבי יהונתן

בארמון, לאחר שהמלך קיבלו בחמימות כדרכו והושיבו לימינו, סח המלך: "זה עתה למדתי כי חכמי התלמוד דרשו שעשו עבר חמש עבירות באותו יום שבו מכר את הבכורה - רצח, נאף וכו', וכל זאת על סמך הפסוקים המתארים כי בא עיף מן השדה ואת העסקה שבינו לבין יעקב.

"תמה אני", אמר המלך. "הלא בתורה לא נאמר אלא שביזה את הבכורה! כנראה שמרוב שנאתם של חכמי התלמוד לעשו, הבאישו את ריחו וטפלו עליו את כל ארבע העבירות האחרות.

"לעומת זאת" המשיך המלך להרצות את טענותיו, "בספר שמואל (פרק יא) קוראים אנו דברים מפורשים אודות חטאו של דוד במעשה בת שבע, ולא עוד אלא שמעיד עליו הנביא כי גרם למותו של אוריה! ואילו עליו אומרים חכמי התלמוד (שבת נו ע"א): 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה'.

"דברים אלו הם היפך פשוטי

את אוזניו משמוע. הוא ציווה לכבול את העבד באזיקים, ותכף ומיד היו מתחילים שומרי ראשו של המלך להלקותו בשוטים עד שיודה, אך אז ביקש רבי יהונתן את תשומת ליבו של המלך.

"מדוע זה חושד אדוני המלך בעבד, ואינו מעלה על דעתו שמא גנבתי אני את הטבעת?" שאל רבי יהונתן. "והרי אני הייתי סמוך יותר לשולחן המלך! כיצד זה חרץ דין ואפילו לא שאל אותי אם בי האשם?"

השתומם המלך על השאלה: "ומדוע שאעלה בדעתי כי הרב הישר והנאמן, היקר והחביב ונוגה לו סביב, חכם והוגה דעות, חוכמתו כמלאך אלוקים, יגנוב את טבעת המלך כאחרון השודדים? לעומת זאת, העבד אשר מזרע כנען הארור אשר ציווה את בניו: אהבו את הגזל, ושנאו את אדוניכם ואהבו את הזימה (פסחים ק"ג ע"ב), בוודאי ובוודאי שחשוד הוא בגניבה!"

אז שלף הרב את הטבעת והציגה לפני המלך.

המשיך בדבריו המרתקים, והטבעת - נשכחה לחלוטין. והנה, ברגע מסוים שבו הוסחה דעתו של המלך, נטל רבי יהונתן את הטבעת בחשאי, והטמינה בכיסו.

זמן רב עוד ישבו כך. הסעודה הסתיימה וכבר הוגשו פירות לקינוח, והמלך ורבי יהונתן עדיין שקועים בשיחה ערה. לפתע, נכנס מזכיר המלך לטרקלין והגיש למלך מסמכים חשובים הדורשים את חתימתו. הושיט המלך את אצבעו כדי לחתום, ונדהם לגלות כי טבעת החותם איננה.

הביטו רבי יהונתן והמלך כה וכה ומשלא נמצאה הטבעת הוזעקו המשרתים. אלו התכופפו וחיפשו מתחת לשולחנות והכורסאות וסרקו כל פינה, אך לשווא.

וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיְחַמְתּוּ בְּעֵרָה בּוֹ, וַצִּוּוּ לְהֵבִיא לִפְנֵי אֶת הָעֶבֶד שֶׁהִגִּישׁ מִים לְנִטִּילַת יָדָיִם. כִּשְׁהוּבָא לִפְנֵי, שָׂאלוּ הַמֶּלֶךְ בְּכַעַס אִיֵּה הַטְּבַעַת.

העבד הכחיש כמובן כל קשר להיעלמות הטבעת, אך המלך אטם

והלא כבר נאמר: "וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ" (דברים כג, טו)! לכן הצדיקו את הצדיק ואמרו: "כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה".

אולם עשו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, אף בוראו אמר עליו: "וְאֵת יְעֹשֵׁוֹ שָׁנֵאתִי" (מלאכי א, ג), ובעצמו אמר: "קָרְבוּ יָמֵי אָבֶל אָבִי וְאַהֲרֹנָה אֵת יַעֲקֹב אָחִי" (בראשית כו, מא) - חשוד הוא מאוד ברצח! ואכן, תולים את הקלקלה במקולקל (בבא בתרא קט ע"ב).

הודה המלך לרבי יהונתן על תשובתו המאלפת, וקיבל את הדברים בלב שלם.

"נאלצתי לנקוט בצעד זה על מנת לענות על השאלה שהציג בפני אדוני המלך בראשית ביקורי", הסביר רבי יהונתן למלך הנדהם. "הנה, ראינו כי אדוני המלך בעצמו סבור כי יש היגיון בהצדקת הצדיק ובהפללת הרשע.

"כי אכן, דוד המלך משיח ה', החסיד והישר, ראש השלישים, ראש לשלשת אבותינו הקודשים (מועד קטן טז ע"ב) - חלילה לנו מלחשוב כי נכשל בעוון אשת איש ובעוון רציחה, וכמו שאמרו רבותינו (שבת נו ע"א): "וַיְהִי דָּוִד לְכָל דָּרְכּוֹ מִשְׁפִּיל וְהוּא עֲמוּ" (שמואל א יח, יד), אפשר חטא בא לידו ושכינה עימו?"

הדייג התינוק והשידוך המפתיע

ושבע שנים, ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ראויה לביאה שלוש שנים - ונשאה".

על פי זה אפשר להסביר את התופעה הרווחת, שאנשים בני שלושם וארבעים טרם זכו להתחתן, למרות שהם מאוד מעוניינים להקים את ביתם ולהעמיד דור ישרים. הם נחשבים "מעוכבי שידוך" ומחפשים כל מיני סגולות להסיר את העיכובים, אולם הסיבה האמיתית פשוטה מאוד - זיווגם עדיין צעיר לימים, או שעדיין לא נולד בעולם, ועליהם להמתין עד שיגדל ויגיע לגיל המתאים. לכן יש מקרים שאנשים בעשור הרביעי והחמישי לחייהם נישאים לבחורות

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתָּ אֶת רַבֵּקָה בֵּת בְּתוּאֵל... לֹא לְאִשָּׁה (בראשית כה, ט).

לכאורה קשה, מדוע המתין יצחק עד גיל ארבעים שנה מלישא אישה, הרי אמרו רבותינו (אבות פ"ה מכ"א): "בן שמונה עשרה לחופה?"

התשובה רמוזה בהמשך הפסוק: "בְּקָחְתָּ אֶת רַבֵּקָה בֵּת בְּתוּאֵל" - הוא המתין עד גיל ארבעים כיון שזיווגו עדיין לא נולד!

אומרת התורה (בראשית כב, כ-כג) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגֵד לְאַבְרָהָם לְאמֹר הִנֵּה יֵלְדָה מְלֵכָה גַם הוּא בְּנִים לְנַחֲרֹךְ אַחִיךָ... וּבְתוּאֵל יֵלֵד אֶת רַבֵּקָה". וכתב רש"י: "הרי ליצחק שלושים

במהרה. אמר לו הסטייפלר: "זיווגך עדיין לא בא לעולם".

הבחור נתקף חרדה. הייתכן? אם הזיווג שלי עדיין לא נולד, יהיה עלי להמתין כעשרים שנה עד שאמצא את זיווגי.

המחשבה הזו העיבה על מצב רוחו. הוא שב אל הסטייפלר ותינה בפניו את צערו.

אמר לו הסטייפלר: "תנוח דעתך, אמת דיברתי אז כי הזיווג שלך עדיין לא בא לעולם, אבל אל דאגה, בקרוב תזכה להתארס".

תמה הבחור בליבו: איך ייתכן שמצד אחד הזיווג שלו עדיין לא בא לעולם, ומצד שני הוא יזכה להתארס בקרוב?! ואולי הסטייפלר רומז לו שהוא יתארס עם ילדה בת שלוש-ארבע?

אולם חזקו עליו דברי הסטייפלר והוא המתין לראות איך יפול דבר. כעבור כמה חודשים הוא התארס עם... גיורת.

ואז הכל התחוויר לו: מסתבר שבשעה

צעירות בנות שמונה עשרה, ואז מתברר למפרע שכשהאנשים הללו היו בני עשרים - הזיווג שלהם טרם נולד.

אולם הידיעה הזאת אינה פוטרת את האדם מלחזור ולחפש אחר זיווגו, כי איש אינו יודע מיהי המיועדת לו ובת כמה היא, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין ב ע"ב): "משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי? בעל אבידה מחזר על אבידתו" - 'אבידתו' של האדם זו האישה, שהיא עצם מעצמיו ובשר מבשרו (בראשית ב, כג).

התורה מעידה על יצחק אבינו שהיה מוכן להקים את ביתו, אלא שזיווגו עדיין לא בא לעולם. "בְּקַחְתוּ אֶת רַבֵּקָה בַּת בְּתוּאֵל... לוֹ לְאִשָּׁה". הדגישה התורה "לוֹ לְאִשָּׁה" - דהיינו, היא בת זוגו המיועדת לו, לכן התעכב עד שהגיעה לגיל המתאים ואז נשאה לאישה.

בחור רווק הגיע אל מרן הסטייפלר וזי"ל וביקש ממנו ברכה לזיווג הגון

וברוחה. לעומת זאת, האח העני נאלץ לנדוד לערים אחרות ולחזור על פתחי נדיבים כדי להשיג טרף לביתו.

רק בדבר אחד שפר מזלו של האח העני: היתה לו בת צדיקה וחסודה, בעוד האח העשיר היה חשוך בנים.

באחד הימים הגיע האח העני לקושטא לחזור על הפתחים ולקושש פרוטה לפרוטה. הוא לא ידע שאחיו התמנה ליועצו של הסולטן והוא בעל מעמד גבוה בממלכה. הוא הלך לשכונת היהודים וחיפש מקום ללון. חמלו עליו היהודים והראו לו את בית הכנסת האורחים הפתוח לכל דכפין. הוא לא ידע שאת בניית בית התמחוי, כמו גם את בית הכנסת הגדול, יזם לא אחר מאשר אחיו, יועצו של הסולטן. הוא עשה את דרכו לבית התמחוי.

שהוא בא לראשונה לבקש את ברכתו של הסטייפלר, הבחורה היתה באמצע תהליכי גיור. כל עוד לא התגיירה בפועל, חשובה היא כמי שלא באה לעולם. כאשר הוא בא בשנית אל הסטייפלר, היא כבר עברה את הגיור, ומעתה נחשבת כמי שבאה לעולם - "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי" (יבמות מח ע"ב). וזכה שנתקיימה בו ברכתו של הסטייפלר שבקרוב יזכה להתארס עם זיווגו, כפי שנקבע לו מן השמים.

בבגדאד היו שני אחים יהודים, האחד היה חכם ובר מזל ואחיו עני מרוד.

הסולטן התורכי שמע על חכמתו הרבה של היהודי ומינהו ליועצו האישי לענייני מסחר. היהודי עבר להתגורר ליד הסולטן וחי בעושר

לרפואת

תקוה בת רחל רוחאם

ועסקיו שגשגו.

גם חייו של אחיו חשוך הבנים השתנו לבלי הכר. כניסתה של הנערה לביתו הפיחה רוח חיים בבית. הוא ואשתו גידלו אותה כבת והיא חיה באושר וברווחה.

והנה לימים פקד ה' את אשתו של יועץ הסולטן והיא ילדה בשעה טובה בן זכר. השמחה הרקיעה עד לב שמים ולאושרם לא היה גבול. האם, שכבר היתה אישה לא צעירה, טיפלה במסירות בבנה הקטן, והבת הבוגרת המאומצת סייעה לה בגידולו של הילד.

יום אחד חלמה הנערה שמן השמים מגלים לה כי מי שעתידי להיות הזיווג שלה הוא לא אחר מאשר התינוק שנולד לדוד ולדודה שלה, הוריה המאמצים.

המחשבה שהיא תצטרך להמתין עשרים שנה עד שתוכל להינשא לו הטרידה את מנוחתה והיא נכנסה למרה שחורה. בצר לה החליטה לעשות מעשה נורא: כשההורים לא

מה רבה היתה הפתעתו כשפגש שם את אחיו העשיר, אשר בא למקום כדי לעמוד מקרוב אחר פעילותו של מפעל החסד שנבנה ביוזמתו. השניים נפלו זה בזרועות זה, לאחר תקופה ארוכה שלא התראו.

שאל האח העשיר את אחיו: "מה הביא אותך לכאן?"

השיב האח: "באתי לכאן כדי לכלכל את אשתי ובתי. נודד אני מעיר לעיר ומחזר על פתחי נדיבים. כשמצטבר סכום הגון אני שב לביתי, עד שתכלה הפרוטה מן הכיס, ואז אני יוצא שוב למסע נדודים, וחוזר חלילה."

אמר לו האח העשיר: "יש לי רעיון. הבא לי את ביתך, אגדל אותה בביתו כבת ואדאג לכל מחסורה, ובכך אסיר מעליך את העול הכספי הכרוך בכך. בנוסף, אתן לך סכום כסף מכובד שתוכל לעשות בו מסחר ולא תזדקק לבריות".

האח נעתר ברצון. מסר את ביתו לחזקת אחיו והחל דף חדש בחייו. הוא השקיע את הכסף בסחורה

לסוחר מצליח, מינה אותה כמבשלת במטבח של בית התמחוי היהודי שהקים אחיו, יועצו של הסולטן.

ומה קרה עם הילד בתיבה?

הנהר הוליך את התיבה אל הים, ומשם שטה התיבה אלפי קילומטרים, עד שהגיעה לחופי אחת המדינות. דיג יהודי עמד בחוף עם חכה בידו, והנה הוא רואה תיבה משונה. הוא מְּשָה את התיבה מן המים ופתח אותה, ולתדהמתו נגלה לנגד עיניו תינוק קטן ממרר בבכי. התיבה נצנצה מהתכשיטים שמילאו אותה מקצה לקצה. הוא נשא את הילד ומיד הבחין שהוא מהול: "זה ילד יהודי!"

שמח הדיג היהודי על שזימנו לו מן השמים מצוה גדולה של הצלת נפש מישראל. נטל את התינוק והביאו לביתו. חשב בלבו: הרי הילד בא לכאן וככרו בידו - הוא היה מסובב בתכשיטים יקרים, אמכור אותם, ובכסף הרב אגדל אותו כבן.

הילד גדל לתפארת. הוא נכנס ללמוד בתלמוד תורה והיה המובחר

שהו בבית, נטלה את הילד אל הנהר, הניחה אותו בתוך תיבה, הטמינה בתוכה את תכשיטיו של הילד וכן את הקמעות שנכתבו לו כסגולה לשמירה. היא אטמה את התיבה בשעווה, הניחה אותה בנהר ושבה לביתה.

כשחזרו ההורים לביתם, הזדעקו: "היכן הילד?"

הנערה היתממה ופרצה בבכי: "אינני יודעת. יצאתי לרגע מהבית וכששבתי הילד נעלם ואיננו".

ערכו חיפושים בכל האזור, אך לא נמצא אות חיים. בבת אחת הרב עליהם עולמם. הם התאבלו על הילד האבוד ומיאנו להתנחם. הזיקנה קפצה עליהם ושמחת החיים שלהם נעלמה כלא היתה. את יגונם וכעסם הם הוציאו על הנערה והאשימו אותה שלא שמרה כראוי על בנם יחידם האהוב. את האמת המרה הם, כמובן, לא העלו כלל במחשבתם. בכעסם החליטו להוציאה מביתם ולהחזירה אל הוריה. אביה, שבינתיים הפך

לומר לי את האמת, מי אנוכי?"

כשראה הדייג שאין עוד טעם להסתיר את זהותו, סיפר לו את הסיפור האמיתי על התיבה שִׁמְשָׁה מן הים ובתוכה התינוק, ועל ההחלטה להביאו לביתו ולגדלו כבן.

הילד הנסער הודה לאביו-מאמצו על הצלתו ועל כל הטרחה שטרח עליו לגדלו כבן, אבל בתוך תוכו פעם בו הרצון לגלות את אביו מולידו וגמלה בלבו ההחלטה לאתר אותו ויהי מה.

לימים, כשגדל והיה לנער, החליט כי הגיעה השעה. יצא לדרך, הלך מעיר לעיר וממדינה ומדינה, ודלה כל שביב מידע אצל התושבים המקומיים, בניסיון לגלות קצה חוט שיובילו אל אביו מולידו.

עד שיום אחד הגיע לקושטא. שאל

שבתלמידי הכיתה. השמועה שהוא איננו בנו האמיתי של הדייג עשתה לה כנפיים. פעם אחת, כשעורר את קנאתם של חבריו, החלו לקנטרו וקראו לו בבזו ובלעג - "אסופי".

הילד נפגע עד עמקי נשמתו. הוא שב לביתו, נסער כולו, וסיפר ל'אביו' שחבריו בכיתה כינו אותו "אסופי".

אמר ה'אב': "בני יקרי, הם מקנאים בך! לכן הם הוציאו עליך לעז וכינו אותך בכינויי גנאי. אל תשים לב אליהם!"

מפעם לפעם שמע הילד את הלחישות שהיו הילדים מתלחשים מאחורי גבו: "הוא אינו בן אמיתי להוריו, הם אספו אותו מהשוק".

כשנשנה הדבר שוב ושוב, פנה הילד לאביו ואמר לו: "משביע אני אותך

בסעודת השבת. הוא ראה לנגד עיניו, עלם חמודות, נעים סבר וירא שמים, קרא לו והזמינו לביתו לשבת. הוא התעניין אודותיו ושאלו מיהו ומאין בא.

"אומר לך את האמת", השיב הנער. "באתי לכאן לחפש את אבי. בעודי תינוק מצא אותי דייג בתוך תיבה בים, נטל אותי לביתו וגידל אותי כבן. בילדותי הוא הסתיר ממני את עברי וחשבתני לתומי שהוא אבי האמיתי, אך מאז שגיליתי את עברי, אני משתוקק למצוא את אבי האמיתי. מזה כמה שנים אני נודד ממקום למקום, מנסה לאתר את אבי, בינתיים ללא הצלחה".

המבשלת שמעה את השיחה בין השניים וכמעט פרחה נשמתה.

היכן יוכל להתאכסן, והראו לו את בית התמחוי היהודי. נכנס פנימה, התיישב בקרן זווית, פתח ספר והחל ללמוד.

באותה שעה בישלה המבשלת את המאכלים עבור אורחי בית התמחוי. היתה זו הנערה שגדלה בבית דודה העשיר, היא זו שהניחה את התינוק בתיבה ושלחה אותו לגורלו.

כעת היא כבר לא נערה. שניהם גדלו מאז, שניהם השתנו לבלי הכר. היא כבר אישה בוגרת, והוא נער צעיר.

במשך כל היום היה הנער יושב והוגה בתורה, והאישה מגישה לו אוכל משובח מעשה ידה.

ביום שישי הגיע אביו מולידו לבקר בבית התמחוי. הוא נהג מדי שבוע להזמין אורח אל ביתו להסב עימו

לרפואת והצלחת

רחל רוחאם בת נרקים

לו: "כשגדלתי בביתך, עזרתי לכם בגידול התינוק שנולד לכם. עד שיום אחד חלמתי שהתינוק הזה מיועד להיות הזיווג שלי מן השמים. לא הייתי מסוגלת להשלים עם העובדה שאצטרך להמתין עשרים שנה עד שאנשא. לקחתי את התינוק, הנחתי אותו בתוך תיבה והטלתי אותה אל הנהר. כל השנים לא ידעתי מה קרה לילד, עד לפני רגעים ספורים, כשהנער סיפר לך על הדייג שִׁמְשָׁה אותו מן המים".

הוציא הבן קמע שהיה עמו. היה זה אחד הקמעות שכתבו הוריו בינקותו כסגולה לשמירה והנערה טמנה אותם בתיבה. עיינו בקמע והנה מוזכר בו שמו של הבן, כפי שכתב בשעתו אביו מולידו.

קרא האב: "בני! אתה חי!" והבן זעק: "אבא, סוף סוף מצאתי אותך". והם נפלו זה בזרועות זה.

לימים, כשהגיע הנער לפרקו, הוא נשא את המבשלת לאישה, כפי שנקבע מן השמים.

היא המשיכה להטות אוזן ושמעה בדריכות את דברי האב, שהשיב לנער האורח: "הסיפור שלך עורר אצלי את הסיפור האישי שלי, סיפור עצוב מאוד".

"דע לך", אמר האיש, "גם לי היה בן קטן. הוא נולד לנו אחרי שנים רבות של ציפייה. והנה ביום אחד הוא נעלם ואיננו, כאילו בלעה אותו האדמה. מאז אינני מפסיק להתאבל עליו, חיי אינם חיים".

המבשלת נפלה על הארץ מעולפת. מיהרו להושיב אותה על כסא, השקו אותה, עד ששבה נשמתה. כשכולה רועדת היא פתחה את פיה ואמרה: "דעו לכם, לא מדובר בשני מקרים שונים של היעלמות ילדים, זהו אותו מקרה!"

היא פנתה לאב ואמרה לו: "דע לך, הנער הניצב מולך הוא בנך האובד!" האב ובנו התרגשו עד דמעות ושאלו: "מניין לך?"

אמרה: "את חטאי אני מזכירה היום" (מושאל בראשית מא, ט). פנתה לאב ואמרה

הלולים לה'" (ויקרא יט, כד), ורק לאחר שבנה את עצמו ומילא כרסו בתורה - אז הגיעה העת לשאת אישה ולהקים את ביתו.

יתר על כן, הלא אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה (ע"ז ה ע"ב), אם כן בארבעים שנותיו של יצחק לא קיבל די מאברהם אביו. על כן המתין מלישא אישה עד לאחר הגיעו לגיל ארבעים, כדי שיוכל להוסיף ולקבל מאברהם ויזכה לעמוד על דעתו, ורק אז נפנה לשאת אישה.

יש מפרשים שיצחק אבינו התעכב מלישא אישה כיון שידע שבית ישראל עתיד להיבנות ממנו, ולשם כך צריך לבנות את קומתו הרוחנית ולהשקיע עצמו בלימוד התורה, ואם יישא אישה לא יוכל להתעלות בתורה כראוי, כמו שאמרו חכמים (קידושין כט ע"ב): "ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה?"

על כן, את שנות עלומיו הקדיש יצחק ללימוד התורה בכל כוחו - "קד'ש

צורתו של יהודי

מעשה במחשבה תחילה.

אדם היודע כי הוא צועד אל תכלית נצחית ונשגבת, מכלכל את צעדיו בהתאם ובוחן את מעשיו על פי תוצאותיהם והשלכותיהם הנוגעות לתכליתו זו, בבחינת: "איזהו חכם הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א).

בניגוד לעשו שחי את ההווה, את העולם הזה, מבלי לחשוב על הסוף, על התכלית, "אכול ושתו כי מחר נמות" (ישעיהו כב, ג) - יעקב חי את העתיד, וחושב על מה שיגיע בסוף.

עשו נראה כמי ש"עושה חיים", מבלה, נהנה, אבל הכלל הוא: צוחק מי שצוחק

ואחרי כן יצא אחיו וידו אֶחָזֶת בְּעֵקֶב יַעֲשֶׂוּ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחַק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלִדְתָּ אֹתָם (בראשית כה, כו).

הקב"ה קרא את שמו יעקב, משום שיעקב מסתכל תמיד על העקב - על הסוף, מלשון 'עיקבתא דמשיחא'.

ההתבוננות בסוף, בתכלית, היא צורתו של יהודי - "סוף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹקִים יִרָא וְאֶת מְצֻדָתוֹ נִשְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם" (קהלת יב, ג).

הרי ברור לכל בר דעת, כי לא ייתכן שתכלית האדם היא לעבור את החיים בזה העולם, ואחר כך להתכסות בעפר.

כל העולם הזה אינו אלא אמצעי לתכלית, שהיא חיי העולם הבא, וסוף

אחרון.

שנים עשר שבטים, ובגלל הרשע הזה
לא הוסיפה ללדת!

הזוהר הקדוש כותב דבר פלא, ומבאר
מדוע יעקב אבינו אחז בעקב עשו -
לפי שעשו היה בועט בעקביו באימו
כדי להרוג אותה, ובלבד שיעקב לא
יהיה בעולם! לפיכך אחז יעקב בעקביו
- כדי שלא יוכל לבעוט ולהרוג את
רבקה!

מהות ה'עקב' של יעקב ניכרת גם
בעתידו של כלל ישראל:
אומנם בעיקבתא דמשיחא נראה
שעשו מקבל את כל העולם, אבל
תקופת עיקבתא דמשיחא היא עדיין
לא הסופי!

ומוסיף ואומר: במשך כל הזמן יעקב
אחז בו בשתי ידיו, אולם כשהגיע זמנו
לצאת - יעקב שחרר יד אחת, ואחז
רק בעקב אחד, ואז - ממש לפני שיצא
- עשו נתן בעיטה ברגלו המשוחחרת
ועקר את רחמה של רבקה, באופן
שלא יכלה להוסיף וללדת עוד!
אלמלי כן היתה רבקה ראויה ללדת

כשיבוא משיח צדקנו - אז: "וְהָיָה בֵּית
יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּהּ וּבֵית עֵשָׂו
לְקִישׁ וּדְלָקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה
שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו" (עובדיה א, יח).

הסוף - השלב האחרון והמכריע, הוא
זמנו של יעקב.

ציד בפיו

אָבא וְלֹא שְׁמִשְׁתִּי אוֹתוֹ אָחָד מִמָּאָה
שְׁשִׁמְשׁ עָשׂוּ אֶת אָבִיו. אֲנִי בְּשַׁעָה
שְׁהֵיִיתִי מְשִׁמְשׁ אֶת אָבא הֵיִיתִי
מְשִׁמְשׁוֹ בְּבָגְדִים מְלֻכְלָכִין, וּבְשַׁעָה
שְׁהֵיִיתִי יוֹצֵא לְהֵרֵךְ הֵיִיתִי יוֹצֵא בְּבָגְדִים
נְקִיִּים, אָבֵל עָשׂוּ בְּשַׁעָה שְׁהֵיִתָּה מְשִׁמְשׁ
אֶת אָבִיו לֹא הָיָה מְשִׁמְשׁוֹ אֶלָּא בְּבָגְדֵי
מְלֻכּוֹת, אָמַר עָשׂוּ, אִין פְּבוֹדוֹ שְׁלֵ אָבא
לְהֵיִת מְשִׁמְשׁוֹ אֶלָּא בְּבָגְדֵי מְלֻכּוֹת."

איך ייתכן, שאל הרבי את החסיד,
שמצות כיבוד אב שעשו כה הקפיד
עליה והידר בה, לא השפיעה עליו
להיטיב את דרכיו? ואם כה כיבד את
אביו, כיצד הוא לא למד ממנו, ואפילו
מעט? היתכן כי כל קדושתו הנשגבת
של יצחק לא עשתה על עשו שום
רושם?!

וגם את הנהגתו של יצחק קשה להבין;
מדוע לא הוכיח את בנו והרביץ בו
מוסר? כיצד נתן לו לחיות חיי הפקר
שכאלה?

"אלא שעשו", ענה הרבי, "ציד בפיו."
"כל הכבוד שנהג באביו לא היה אלא

וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשׂוּ כִּי צִיד בְּפִיו
וְרִבְקָה אֲהָבָת אֶת יַעֲקֹב (בראשית כה, כח).
פירש רש"י: "יודע ציד - לצוד ולרמות
את אביו בפיו, ושואלו: אבא, היאך
מעשרין את המלח ואת התבן. כסבור
אביו שהוא מדקדק במצוות" עשו נהג
בדרך רמאות כלפי אביו והונה את
הבריות.

לאדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא
זצ"ל, אבי שושלת גור - היה חסיד
שלא היה תוכו כברו. אומנם נראה
היה ככל החסידים, ואף נהג לטבול
לפני שנכנס לרבי, לתת צדקות
ולנהוג בכל מנהגי החסידות בהקפדה
יתירה, אך לאמיתו של דבר היה
רחוק מן החסידות. יראתו הצטננה זה
מכבר והיה מזלזל בהלכה ובשמירת
המצוות, ואף מרמה במסחרו ועושק
את הבריות.

פעם, כשנכנס אותו חסיד אל הרבי,
הזכיר לו הרבי את דברי רבן שמעון
בן גמליאל המובאים במדרש (בראשית
רבה סה, טז): "כָּל יָמֵי הָיִיתִי מְשִׁמְשׁ אֶת

הכל היו מתפלאים מדוע הרבי אוהב כל כך את בנו ואינו מסלקו מביתו, על אף שסטה מדרך התורה והמצוות.

כאשר חש רבי מאיר בתמיהת סובביו, פתח ואמר: "דעו לכם כי אני משאיר את בני בכיתי ומראה לו אהבה וידידות, כדי שאוכל להתפלל לפני בורא העולם ולהעלות בפניו טענה ניצחת וחשובה עד מאוד: ריבונו של עולם, יהי רצון מלפניך שתתנהג עם בניך במידת החסד והרחמים, כפי שאני הקטן נוהג בבני זה. שהרי אף על פי שסר מן הדרך ומתנהג ברשעות, אני נוהג עימו בחסד, בחמלה וברחמים. איני דוחה אותו, אלא מקרבו בעבותות האהבה. כך גם אתה, מלך רחום וחנון, אף על פי שבניך סרו מן הדרך, רחם עליהם כאב על בנים, נהג עימם בחסד וברחמים וקרנם אליך באהבה".

מן השפה ולחזין, וממילא לא השפיעה עליו המצוה. יתרה מזאת, את צפונות ליבו ואת מצבו האמיתי מעולם לא גילה לפני אביו, אלא היה עושה את כל התועבות שבעולם, ואת יצחק היה שואל כיצד מעשרים את התבן ואת המלח, כחסידא קדישא ופרישה (כחסיד קדוש).

"המכסה את פשעיו", אמר הרבי מפשיסחא לחסיד - "אי אפשר לתת לו דרך תיקון..."

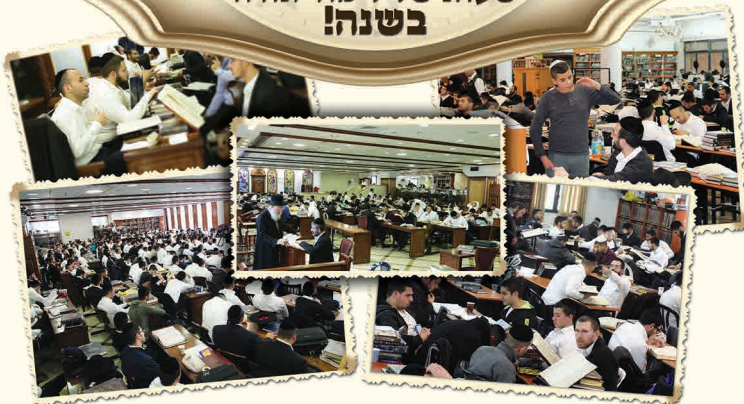
מסופר על רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל, שאחד מבניו סר מדרך התורה והמצוות ויצא לתרבות רעה. אף על פי כן, הוא נהג עמו כיתר בניו, הניח לו לגור בביתו, לא הפלה בינו לבין אחיו והשתדל תמיד להראות לו חיבה ואהבה.

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות
ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ריקאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,
התנוקה נטע בת ג'והנה הי"ו

ולעילוי נשמת:
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,
תמר בת רגינה ז"ל, רחל בת נג'ומה כוכבה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,
מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל, אילן בן מוזל ז"ל,
יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל, יוסף בן ציונה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.